

Valencians i marededéus, 2

Si hem valorat tant el caràcter històric o fundacional d'algunes marededéus és també, potser, perquè som un poble de fundació: fundats per un rei cristià, català i medieval, que va portar una cultura, una religió, una llengua i una manera d'entendre la vida civil i col·lectiva, o això ens agrada pensar (excepte a alguns desagraïts, que sostenen que venim només dels ibers i dels moros). No és debades que, durant molts segles, la patrona –poc estimada, tot s'ha de dir– del Regne de València era la Mare de Déu del Puig: la imatge que guarda aquella muntanyeta on un grapat de cavallers cristians van resistir tot un any durant la conquesta. Però també som un poble de memòria curta i dèbil, els valencians, i la pobra Mare de Déu de Puig va quedar arraconada, en la consciència i en la devoció de la gent, fins al punt d'haver de cedir el patronatge a una altra de més urbana i més popular, com la dels Desemparats. És igualment cert que el senyor sant Jordi, patró militar i combatiu de tants països d'Europa, era el nostre protector celestial des del temps medieval, i l'hem deixat de banda a favor de sant Vicent. Segurament perquè, tant sant Vicent Ferrer com la Mare de Déu dels Desemparats, són patrons urbans, originaris de la capital històrica del país, i per això mateix més populars i de devoció més poderosa. L'any 1960, quan es celebrà la canonització de l'arquebisbe Joan de Ribera, jo acompanyava un grup de pelegrins valencians en una audiència col·lectiva al Vaticà. Ens vam situar en un bon lloc de la sala, però una colla de sevillans més espavilats (el nou sant era andalús de naixement) es col·locaren en posició privilegiada, al costat de l'estrada. Hi hagué discussions i empentes i, quan entrava al saló el bon Joan XXIII, els valencians van enlairar una placa de plata amb la imatge de la *nostra* marededéu, i entonaren amb entusiasme aquell himne que comença: “La pàtria valenciana s'empara baix ton mant (*sic*)...” (que, d'entrada, però només d'entrada, és més contundent que “Rosa d'abril, morena de la serra”). No cal que conte la història sencera. El que importa en tot cas, a Castelló, com a Morella, Elx o València, com al conjunt del país, és que el patronatge siga viu i eficaç: que la imatge, o

Joan Francesc Mira

l'advocació concreta de la Mare de Déu, estiga associada a la potència d'una intervenció sobrenatural, a una elecció divina, a una predilecció per tal lloc o tal país, que són els nostres. Amb això, el poble, la ciutat o el territori es troben

representats per la seua patrona, es troben protegits, es troben fins i tot estimats des del cel, i es troben també elegits d'una manera singular.

Així, els fidels –que durant molts segles no eren, com ara, una part de la gent sinó *tota* la gent– se senten més fortament identificats amb el seu poble, ciutat o país com més fortament s'identifiquen també amb la imatge, el sant o la Mare de Déu que hi exerceix el patronatge celestial. Prescindint d'aspectes purament teològics, o estrictament religiosos, les imatges, les marededéus de diferent nom i advocació, han tingut i tenen una funció cultural i social ben important: la identitat, la percepció de ser una comunitat diferent i específica a través de tal nom sagrat, de tal advocació, de tal patronatge celestial singular i privilegiat. “Ser” alguna cosa (ser de Morella o de Castelló, ser valencià, ser allò que som), és sempre una singularitat: és allò que ens dóna nom i sentit col·lectiu. I això (com a escala de cada individu passa amb el nom propi) necessita una mostra visible i simbòlica, un emblema, que pot ser un edifici, un campanar, una bandera, un himne, una festa, una romeria a la Magdalena. O pot ser, i és, una Mare de Déu pròpia i singular, que és “nostra” i de ningú més, o que és nostra d'una manera especial. No cal ser creients, ni menys encara creients practicants, per entendre això: per donar-li el valor que té, per participar d'aquesta devoció històrica i civil, per entendre que una Mare de Déu, la *nostra*, és emblema i símbol no solament dels seus fidels sinó d'una ciutat o d'un país sencer. O més: com la del Pilar, protectora d'Espanya amb *Fiesta Nacional* i patrona de la *Hispanidad*, amb la imatge rodejada de dos dotzenes de banderes. Però ací no arribem a horitzons tan extensos. Quant a mi, ja en tindrè prou si els lectors, lluny de qüestions més “serioses”, han passat una estona agradable. I poden pensar el que vulguen, però la *meua* marededéu és la meua, i no hi ha res més a dir.

“Hi hagué discussions i empentes i, quan entrava al saló el bon Joan XXIII, els valencians van enlairar una placa de plata amb la imatge de la nostra marededéu, i entonaren amb entusiasme aquell himne que comença: ‘La pàtria valenciana s'empara baix ton mant (*sic*)...’ (que, d'entrada, però només d'entrada, és més contundent que ‘Rosa d'abril, morena de la serra’)”